

YENİ YERALTI EDEBİYATI KAVRAMINA BİR BAKIŞ: *BIZARRO KURGU*

A LOOK AT THE CONCEPT OF NEW UNDERGROUND LITERATURE: *BIZARRO FICTION*

Demet YILMAZ

Sorumlu Yazar/Corresponding

Author:

Doktora Öğrencisi, Süleyman
Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü, Isparta, Türkiye.

ORCID: 0000-0002-0295-142X

E-mail: demetyilmaz068@gmail.com

Geliş Tarihi/Submitted: 21.07.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 04.10.2023

Kaynak Gösterim / Citation:
Yılmaz, Demet (2023). "Yeni
Yeraltı Edebiyatı Kavramına Bir
Bakış: *Bizarro Kurgu*", *Yeni Türk
Edebiyatı Araştırmaları*. 15/30,
019-036.

<http://dx.doi.org/10.26517/ytea.547>

Öz

Klasik kurguların deneysel yollarla aşılması çalışıldığı günümüz roman sanatında anlatı unsurları bakımından marjinal bir görünüm sergileyen her eser yeraltı edebiyatı olarak sınıflandırılmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarla ana akım edebiyatta yer almayan metinleri kapsayan bir ifade olarak "yeraltı olma" durumunu aşan ve çeşitli incelemelerle özellikleri belirlenen yeraltı edebiyatı bir tür hâlini alır. Bu durumda biçim ve içerik bakımından ana akım edebiyata dâhil edilemeyen her metin, yeraltı edebiyatı türü altında kategorize edilmemelidir. Türler arasındaki sınırların giderek silikleşmeye başladığı çağdaş edebiyat dünyasında farklı türlerin unsurlarını aynı anda taşıyan anlatıların tasnifi kimi çatışmaları beraberinde getirir. Taşındığı özelliklerin çeşitliliği sebebiyle herhangi bir türe dâhil edilemeyen kimi eserler, 2005 yılında bağımsız üç yayın kuruluşunun aldığı kararla *bizarro kurgu* olarak adlandırılmaya başlanır. *Bizarro kurgu*, hiç düşmeyen temposunun altında yatan eleştirel bakış açısı ve yıkıcı tavrı, aksiyonun önemli olduğu olay örgüsüne uygun şekilde hareket eden kişilerinin modern bireyi yansıtmaları ile dikkate alınması gereken bir türdür. Modern dünyanın bireyi sürüklediği doyumsuzluk, *bizarro kurguyu* ortaya çıkarır. *Bizarro kurguya* dâhil edilen metinlerin sonraki araştırmalarda inceleme konusu olabilmesi için teorik bir altyapı kurmayı amaçlayan bu çalışmada, *bizarro kurgunun* tanımı yapılmakta, diğer türlerle olan ilişkisi incelenmekte, özellikleri ortaya konulmakta ve Türkiye'deki durumuna değinilmektedir. Türk edebiyatında *bizarro kurgu* ilk kez bu yazı ile ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeraltı edebiyatı, yeni yeraltı edebiyatı, *bizarro kurgu*, roman, modern Türk edebiyatı.

Abstract

In today's novel art, in which classical fictions are tried to be overcome with experimental ways, every work that exhibits a marginal appearance in terms of narrative elements is classified as underground literature. With the studies carried out in recent years, underground literature, which goes beyond the state of "being underground" as an expression that includes texts that are not included in the mainstream literature and whose features are determined by various studies, becomes a genre. In this case, every text that can not be included in the mainstream literature in terms of form and content, should not be categorized under the underground literature genre. In the contemporary literary world, where the boundaries between genres are increasingly blurred, the classification of narratives that carry the elements of different genres at the same time brings with it some conflicts. Some works that can not be included in any genre due to the diversity of their characteristics are started to be called *bizarro fiction* with the decision of three independent broadcasting organizations in 2005. *Bizarro fiction* is a genre that should be taken into account with its critical perspective and destructive attitude underlying its never-ending pace and its characters, who act in accordance with the plot where the action is important, reflecting the modern individual. The dissatisfaction with which the modern world drags the individual reveals *bizarro fiction*. In this study, which aims to establish a theoretical basis so that the texts included in the *bizarro fiction* can be examined in future research, the definition of *bizarro fiction* is made, its relationship with other genres is examined, its characteristics are revealed and its situation in Turkey is mentioned. In Turkish literature, *bizarro fiction* is discussed for the first time with this paper.

Keywords: Underground literature, new underground literature, *bizarro fiction*, novel, modern Turkish literature.

Extended Summary

With the studies carried out in recent years, underground literature seems to have surpassed the status of "being underground" as an expression that includes texts that are not included in mainstream literature. In various studies, underground literature is placed in the position of a genre with the features determined by close reading of some texts. These studies, which accept the existence of underground literature, are an answer for studies that have been shaped on the same questions for years. Underground literature, which has gained visibility in Turkey since the 1980s, tries to describe people and events that canonical literature does not include, by combining the element of rebellion with the destructive attitude that becomes visible in the form and style of the texts, without compromising its realistic attitude.

This work, titled "A Look at the Concept of New Underground Literature: *Bizarro Fiction*", emerged when the expression "new underground literature", which was thought to hinder the speciation effort of underground literature, started to gain popularity. Recently, the publication of some texts that combine the characteristics of genres such as fantasy, science fiction and weird fiction, raises the problem of naming and classification of these works. The reader of mainstream literature, who is exposed to elements such as people, events, language and narration that reader is not accustomed to encounter in literary texts, gives similar reactions to these works as reader does to underground literature texts. As a result, these narratives, which do not overlap with the characteristics of underground literature but can not be included in the mainstream literature too, are tried to be classified under underground literature with the adjective "new". However, for these texts, which started to be published in the early 2000s, the concept of *bizarro fiction*, which is obtained by distorting the words "bizarre" and "weird", is offered by three independent publishing companies; Raw Dog Screaming, Afterbirth Books and Eraserhead Press in 2005. This concept, which has a cultural originality, can be translated into Turkish as "heretic/iconoclast literature", even though it does not reflect the semantic content of the original language.

With this study, it is aimed to clarify the boundaries of underground literature and to bring a new field of study to the field of modern Turkish literature. It should be noted that the view that some of the novels published in Turkey after the 2010s can be evaluated in the context of this genre also provides a starting point for this study. Thus, it is aimed to establish a theoretical basis for the examination of the texts included in the *bizarro fiction* in future research.

Bizarro fiction includes some features of fantasy, weird fiction and science fiction genres but differs from these genres in the way and purpose of using these features. Weird fiction uses the element of horror to evoke this emotion in the reader. Weird fiction's commitment to reality, from the setting of the

atmosphere to the reactions of the characters of narrative, creates a sense of uncanny. In addition, the fact that *bizarro fiction* is a genre that includes an element of criticism constitutes the other point where it differs from weird fiction. *Bizarro fiction*, on the other hand, does not aim to arouse a sense of horror on the reader, despite the disgusting and violent scenes it contains. *Bizarro fiction* differs from fantasy literature in that it is not intended to encourage the individual to transcend boundaries. *Bizarro fiction* follows a different path from science fiction in that it does not include logical explanations, cause-effect relationships that can be followed. The main feature of *bizarro fiction*, which distinguishes it from other genres, including underground literature, is its attitude that ignores reality. *Bizarro fiction* is experimental; it is critical and destructive. *Bizarro fiction* uses striking and provocative titles and visuals in texts. Black humor, extreme dimensions of violence, deviant and pornographic elements, discourses that destroy traditional and established values are among the elements that *bizarro fiction* makes use of. Action is important in these narratives. The characters of the plot, where the tempo is constantly increasing, are active in accordance with this tempo. However, this active state of the narrative characters, reflecting the individual of the modern world, quickly enters into harmony with them instead of searching for the reasons for the extraordinary events that occur around them. *Bizarro fiction* is a stimulant for the modern individual who has lost the ability to sense and perceive.

Among the novels that can be included in the *bizarro fiction* genre in Turkish literature are Arman Kal's *Galaksi Kıyısında Geceyarısı Pikniği* (2013); Aytaç Ars' novels *Çıplak Protesto* (2014), *Hiç Anadolu Piç Amerika* (2015), *Yakarsa Dünyayı Vampirler Yakar* (2016) are the first ones to be identified. In which respects and to what extent these novels can be included in *bizarro fiction* will be determined by the studies on the novels.

Giriş

Klasik roman kurgusunun neredeyse tamamen terk edildiği günümüz edebiyat dünyasında kişiler, vaka, tema, dil ve üslup bakımından marjinal bir görünüm sergileyen her metin yeraltı edebiyatı olarak sınıflandırılmaktadır. Kitle kültürüne hitap etmemesi sebebiyle popüler ol(a)mayan yapıtlar da kanonik edebiyatın dışına itilmektedir. Bu durum yeraltı edebiyatının bir tür olarak kavramlaştırılmaya çalışıldığı günümüz edebiyatında kimi çatışmalara sebep olmaktadır. Bu çatışmaların önemli bir bölümünü adlandırma konusu oluşturur. Yeraltı edebiyatı hâli hazırda bünyelerinde birbirine oldukça benzer özellikleri taşımaları sebebiyle transgresif kurgu, kirli gerçekçilik, kara edebiyat, queer edebiyat, erotik edebiyat ile karıştırılmaktadır. Bu duruma son yıllarda bir kavram daha eklenir: "Yeni yeraltı edebiyatı". Türk edebiyatında fantastik, bilim kurgu ve tuhaf kurgu unsurlarını aynı anda

taşımaları sebebiyle bunlardan herhangi birine dâhil edilemeyen kimi metinler "yeni yeraltı edebiyatı" olarak adlandırılmaktadır. Türk edebiyatında 1980'li yıllardan sonra ortaya çıkan yeraltı edebiyatı ile bu türün kimi unsurlarını taşımakla birlikte ondan ayrılan eserleri tanımlamak için "yeni" sıfatını kullanmak, adlandırma konusundaki çatışmaları arttırmaktadır. Bu adlandırma dışında farklı türlerin anlatı unsurlarını aynı anda barındıran yapıtlar, kimi araştırmacılar tarafından yeraltı edebiyatının alt türleri olarak sınıflandırılmaktadır. Fethi Demir'in (150) "Hatta günümüzde yeraltı edebiyatının polisiye, politik, gotik, ütöpik, erotik, minör, bilimkurgu vb. türlerle sentezlenerek bir nevi 'alt türler' biçiminde kendine yeni söylem alanları açtığı da söylenebilir" ifadesiyle dile getirdiği "alt türler" kavramı buna örnektir. Yeraltı edebiyatı ütöpik, gotik, bilim kurgu gibi türlerle yapı bakımından zıt konumlarda bulunmaktadır. Bu durumu, yeraltı edebiyatının kendisine söylem alanları açmak için alt türler oluşturduğu şeklinde yorumlamak, söz konusu kavramlara tür kimliği kazandırmayı zorlaştıracaktır. Diğer yandan yeraltı edebiyatı bu türler için bir şemsiye terim hâline gelecektir. Farklı türlerin unsurlarını aynı anda bulunduran anlatıların yeraltı edebiyatının alt türleri olduğunun ifade edilmesi, bir metnin yeraltı edebiyatına dâhil edilip edilmemesi konusunda da ciddi karmaşalara yol açacaktır (Yılmaz 102-103).

Hâlbuki 2000'li yılların başlarında Amerika'da söz konusu anlatılar için *bizarro kurgu* kavramı kullanılır. Bu çalışma, 2010'lu yıllardan sonra Türkiye'de yayımlanan kimi eserlerin bu tür bağlamında değerlendirilebileceği görüşünden yola çıkar. Böylece yeraltı edebiyatının sınırları belirginleştirilirken modern Türk edebiyatı sahasına bir çalışma alanı daha kazandırılacaktır. Bu makale ile *bizarro kurgu*ya dâhil edilen metinlerin sonraki araştırmalarda inceleme konusu olabilmesi için teorik altyapının oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu yazıda öncelikle *bizarro kurgu*nun tanımı yapılacak, diğer türlerle olan ilişkisi incelenecek, özellikleri ortaya konulacak ve Türkiye'deki durumuna değinilecektir.

Bizarro Kurgu Kavramı

Bizarre ve weird kelimelerinin çarpıtılmasıyla elde edilen (Sultanzade) *bizarro*, "tuhaf/garip" anlamına gelmektedir. Adam Mazurkiewicz'e (63) göre *bizarro kurgu*, "gariplik/tuhaflık/olağandışılık edebiyatı" olarak tercüme edilmesine rağmen kelimenin orijinal dilindeki anlamsal içeriği yansıtmamaktadır. Çünkü kelime kültürel bir özgünlüğe sahiptir. Burada *bizarro kurgu* terimi için Türkçede uçuk yazın kavramını kullanmak önerilebilir. İlk metinlerin yayım yılı¹ göz önünde bulundurulduğunda 2000'li yılların başlangıcı *bizarro kurgu*nun ortaya çıkış yılı olarak verilebilir (Yılmaz 110). Ortaya çıktığı ilk dönemde *bizarro kurgu* "irreal", "surreal", "new absurdism", "new weird", bilim kurgu, fantastik edebiyat,

¹ Carlton Mellick III, *Satan Burger*, 2001; Kevin L. Donihe, *Shall We Gather at the Garden*, 2001; Carlton Mellick III, *Electric Jesus Corpse*, 2002; Carlton Mellick III, *The Baby Jesus Butt Plug*, 2004; Jeremy Robert Johnson, *Angel Dust Apocalypse*, 2005.

postmodern, korku edebiyatı, edebi kurgu terimleri altında kategorize edilir. İlk dönemlerinde yapılan adlandırılmaların çeşitliliği göz önünde tutulacak olursa *bizarro kurgunun* adlandırma sorunu anlaşılabilirlik kazanacaktır. Bu türdeki eserlerin *bizarro* olarak adlandırılmasına ise Raw Dog Screaming, Afterbirth Books ve Eraserhead Press isimli üç bağımsız yayın kuruluşu 2005 yılında karar verir (Henderson). Bu adlandırma çalışmasını bir pazarlama aracı olarak gören araştırmacılar da bulunmaktadır (Gilliand; Skipp; Robins). Pazarlama amacıyla belli özelliklere sahip yapıtların adlandırılması, kavramın bir tür hâline gelmesini engeller mi? Burada ana akım edebiyata bir nevi tepki olan yeraltı edebiyatının zamanla sistem tarafından içselleştirildiği ve muhalif olduğu kimi durumların içerisinde yer aldığı hatırlanmalıdır. Bu durumda yeraltı edebiyatı varoluş amacını kaybederek ana akım edebiyatın bir parçası hâline gelir mi? Yoksa tür özelliklerini gösteren metinler bu sınıflandırmaya dâhil edilmeye devam eder mi? Son çalışmalarla birlikte yeraltı edebiyatı, felsefi ve sosyolojik arka plana sahip ve metinlerinde belli özellikleri barındıran ayrı bir tür konumuna yerleşir. *Bizarro kurgunun* hangi sebeplerle ortaya çıktığı türün anlaşılması açısından önemlidir. Fakat yayımlanan metinlerde belli özelliklerin bulunması söz konusu ise yeni bir türün varlığından bahsedilecektir. Bu durumda konuya metin odaklı yaklaşılmalıdır. Bunun yanı sıra bir "ürün" için yapılan pazarlama tekniklerinde amaç ürünün satılmasıdır. Fakat *bizarro kurgu*, içinde bulunduğumuz iletişim ve teknoloji çağında yalnızca belli bir kesime hitap etmeye devam etmektedir. Antonio Dominguez Leiva'ya (53) göre *bizarro kurgu*; yazarları, yayınevleri, okurları ve nihayetinde metinlerinin pop sürrealizm hareketine uygun olarak tasarlanmış kapakları ve skatolojik içerikleriyle kendisine bir niş alan yaratır. Bu konumlanma, türü ana akımın kenarlarında tutarak genel kamuoyu tarafından bilinmez kılar ve böylece tür, muhalif bir tarafsızlıkta kalmaya devam eder. Türün adlandırılması konusunda Kevin Dole II, bir nevi tür manifestosu sayılabilecek yazısında *bizarro kurgu* ifadesini kullanmadan yaptıkları işi tarif ederken kimi yazarlardan örnek verir. Ona göre Harlan Ellison kendi çalışmaları için bilim kurgu tabirini beğenmez. Ellison'a göre çalışmalarına "surreal fantezi" daha uygundur. H. P. Lovecraft eserlerinin "doğaüstü" olarak adlandırılmasını istemez. Lovecraft "weird fiction (tuhaf kurgu)" terimini tercih eder. Her ne kadar mahkeme tarafından müstehcenlikle suçlansa da ya da eseri her ne kadar çıplaklık içerse de William S. Burroughs bir porno yapımcısı değildir (Dole II). Onun bu ifadelerine göre yazarların ortaya koydukları yapıtlar için bir adlandırma yapması doğaldır. Eraserhead Press'in yöneticisi Rose O'keefe'e göre *bizarro kurgu*, "kült film"lerin edebiyattaki karşılığıdır (Henderson). Ona göre *bizarro kurgunun* temelinde eserin "tuhaf" olması vardır (O'keefe). Thompson'a göre *bizarro kurgu*, çalışmalarını tanıtmak için gerçekçi olmayan, sıra dışı, yeraltı, alternatif yazarların bir araya gelmesiyle oluşur. Michelle Ann Abate'a (402) göre *bizarro kurgu*, postmodernizmin yüksek ve düşük sanatsal formları birleştirmeye yönelik ilgisini yansıtır. Yirmi birinci yüzyılın ilk yıllarında küçük, yeraltı bir

hareket olarak başlayan ve zamanla hem eleştirel hem de ticari saygınlığını arttıran *bizarro kurgu*, postmodernizmin tanımlayıcı özelliklerinden olan ve anlatıyı zengin ve ilginç, aynı zamanda rahatsız edici ve hatta anlaşılması zor kılan çelişki, çokluk ve belirsizlik niteliklerinden ilham alır (Abate 411).

Bizarro kurgunun özünü anlamak için üç temel unsur bulunmaktadır: avangard ve karşı kültür hareketlerine karşı tutumu, kurmaca dünya ile metinsel olmayan gerçeklik arasındaki ilişki ve metindeki unsurları okurun beklentisine göre kullanma şekli (Mazurkiewicz 64-65). İnsan bilincinin en karanlık dehlizlerinden bilim kurgu ve fantastik unsurları çıkararak özgün eserler ortaya koyan (Sultanzade) *bizarro kurgunun* temel niteliklerinden biri yaratıcılıktır. Böylece *bizarro kurgu* avangard olma özelliği taşır (Mazurkiewicz 67). Mazurkiewicz (70) eserdeki gerçeklik ilişkisini, yazar-okuyucu meselesi etrafında ele alır. Yazar, *bizarro kurgu* metinlerinde kurmaca dünyanın mimetik doğasından vazgeçer. Bu gerçeklik ilişkisi, okur ile yazar arasında anlamların yeniden tartışıldığı bir alan hâline gelir. Okurun beklentisi, yazar ve okur meselesinde bir diğer yönü oluşturur. *Bizarro kurgu* metinlerinde sıklıkla skandalın estetiğini kullanan yazar, okuyucunun beklenti ufkunu aşmasını sağlar (Mazurkiewicz 68-69).

Bernice M. Murphy'e (22) göre *bizarro kurgu* gerçeküstü, saçma, grotesk ve genellikle komik üslup ve ton fazlalığı ile karakterizedir. Bu alt türün kökenleri, kült kurguda uzmanlaşmış bir dizi küçük matbaanın yayınlarına dayanır. *Bizarro kurgu*, olay örgülerini ve temalarını en tuhaf grotesk sonuçlara iterek gelişir. Bunun yanı sıra yapıtların isimlerinin çoğu, kasıtlı olarak "göz alıcı saçmalık"larıyla dikkat çekicidir. Murphy, *bizarro kurgunun* garip kurgu ve/veya fantastik edebiyatın bir dalı olduğunu ifade eder.

Adam Mazurkiewicz'e göre *bizarro kurgu*, dünyanın absürt ve tuhaf bir baskıyla teşhir edilmesine hizmet eder. Özgürlükler ve kısıtlamaların, kabul ve reddetmelerin aynı anda teşvik edildiği böyle bir saçmalık çağında bu çılgınlıktan kaçılabilir tek yer başka bir çılgınlıktır. *Bizarro kurgu* böyle bir çılgınlık imkânını sunar.

Bizarro Kurgunun Diğer Türlerle İlişkileri

Tuhaf Kurgu / Yeni Tuhaf Kurgu

H. P. Lovecraft (59), tuhaf kurgu ile insanı daima kısıtlayan; insan mantığının ötesindeki alanlara olan merakına ket vuran zaman, mekân ve doğa kanunlarının sınırlarının bir anlığına bile olsa sekteye uğradığı ya da bunların ihlal edildiği illüzyonlara ulaşmaya çalışır. Tuhaf kurgu, şaşırma ya da korku unsurunun bir durum veya olayla ilgili olduğu metinler ve tuhaf bir durum veya olayla bağı olan kişilerle ilgili metinler olarak iki temel kategoriye indirgenebilir (Lovecraft 62). Lovecraft'a (63) göre bu tür metinlerde asıl önemli olan gerçekliktir. Bu unsur, ancak anlatı kişilerinin olağanüstü durumlarla karşılaştıklarında verdikleri normal tepkilerle sağlanabilir.

Tuhaf kurgu ile *bizarro kurgu* arasındaki ilişkiye değinmek, türün anlaşılabilirlik kazanması için yararlı olacaktır. Tuhaf kurgu sıklıkla korku unsurunu kullanır (Lovecraft 59). Tuhaf kurgunun aksine *bizarro kurgu*, içerdiği iğrenç anları ve fiziksel şiddet gibi korku unsurlarını bu duyguyu uyandırmak için kullanmaz. Bu sebeple tuhaf kurgunun konumuna karşılık *bizarro kurgu*, korku edebiyatı ve alt türleri arasına yerleştirilemez (Mazurkiewicz 63). Korku edebiyatı okurları ve editörleri, metinden daha "katı" bir yapı talep eder. Yapıtı konu olan korkunç olayların gerçekçi ortamlarda geçmesi gerekir (Thompson). *Bizarro kurguda* ise önemli olan korku hissi uyandırmak değildir. Bu türlerdeki temel fark konunun ele alınış, olayların sunuluş biçimleri; anlatı formülleridir.

Tuhaf kurgu ve *bizarro kurgu* arasındaki farklardan diğeri Lovecraft'ın üzerinde ısrarla durduğu gerçeklik unsurudur. Tuhaf kurguda anlatı kişileri, karşılaştıkları durum ve olaylar karşısında şaşırma, korkma gibi içgüdüsel tepkiler verirler. Lovecraft'a (63) göre imkânsız, doğal olmayan olayları sıradan, nesnel durumlardan oluşan bir anlatıya dönüştüren bir eser, tuhaf kurgu olmaktan çıkarak pop romanlardan biri hâline gelir. *Bizarro kurgu*, Lovecraft'ın bahsettiği bu durumu içerir. Bu türün anlatı kişileri, deneyimledikleri her imkânsız olaya hayatın normal akışı içinde gerçekleşmesi mümkün olan durumlar şeklinde yaklaşırlar. Bu durum ve olaylara sıradan insanların tepkilerini vermezler. Bunun yerine karşılaştıkları her olağanüstü durumu anında gerçekliklerinin yeni bir olgusu olarak kabullenirler. Okur şaşırmak, korkmak ya da endişe etmek için vakit bulamaz. Böylece okur, bu olayın alışması gereken normal bir durum olduğuna inandırılır. *Bizarro kurgu* için tuhaf yoktur. *Bizarro kurgu* eserlerinde yer alan her türden uçuk, sıra dışı durum ve olaylar; okurun şaşırmamasını, korkmamasını, endişelenmesini kısaca tepki vermesini gerektirmez. Tuhaf kurgu için önemli olan, bir anlığına yaşanacak olağanüstü durum için gerekli atmosferin oluşturulmasıdır. Macera duygusu sonra gelir (Lovecraft 63). *Bizarro kurgu* için ise önemli olan aksiyondur. *Bizarro kurguya* dâhil edilen metinlerin temelini hiç düşmeyen tempo ve duraksız bir olay örgüsü oluşturur. Böylece *bizarro kurgu* kendisi için önemli olan bir unsur daha sağlar: eğlence. Tuhaf kurgu, merkezdeki tek anormalliği çevreleyen bir merak duygusu üzerine odaklanır (Lovecraft 100). *Bizarro kurguya* dâhil olan yapıtlarda ise anormallik, normalliğin kendisi hâline gelir. Tuhaf kurguda mucize unsuruna olağan bir durum gibi yaklaşılmaz. Kişilerin sıradan motivasyonlarla hareket etmelerine izin verilmez. Bu türdeki metinlerde olağanüstü olayların gerçekten olmuş olabileceğine ilişkin ürperti verici hissin oluşturulması önemlidir (Lovecraft 100-101). Buna karşın *bizarro kurguda* önemli olan hayal gücünün sınırsızlığıdır. Bu sebeple okur, olayların gerçekliğe uygun olmadığını bilincindedir.

H. P. Lovecraft (104), tuhaf kurgu metinlerinde sosyal ve politik eleştirinin sakıncalı olduğunu belirtir. Ona göre bu türden gizli kaygılar, eserin duygu durumunu aktarmadaki etkisini azaltır. Tuhaf kurgunun bu tutumuna karşılık *bizarro kurgu*, eleştiriden yana tavır sergiler. *Bizarro kurgunun* önemli

etmenlerinden biri olan mizah, özü itibarıyla bir eleştiri aracıdır. Mizahı kullanmasının yanı sıra *bizarro kurgu*, yüksek sanat anlayışına, türlerin birbirleriyle olan ilişkilerine tepki olarak ortaya çıkar. *Bizarro kurgu* işlediği konu ve temalarla da sosyal hicivlere açık bir türdür. Mazurkiewicz'e göre güçlü bir şekilde yıkıcı olan *bizarro kurgu*, tüm kültürel aksiyomları sorgular. Yeni tuhaf kurgu (New weird) ve *bizarro kurgu* arasında ise okur kitlesi bakımından fark vardır. Yeni tuhaf kurgu okuyucusu bu türü, edebî bir eğilime sahip spekülâtif kurgu için tercih eder (Henderson). Yeni tuhaf kurgu ne kadar sanatsal ise *bizarro kurgu* o kadar mizahi ve eğlencelidir.

Fantastik Edebiyat

Fantastik kelimesinin kökeni Latinceye dayanır. Kelimenin "1- yalnızca imgelemde var olan; 2- yalnızca cismani bir varlığın görüntüsüne sahip olan" anlamları da göz önünde bulundurulursa fantastiğin öncelikle imgelemle ilgili olduğu anlaşılır (Steinmetz 7-9). Fantastik yazın türünün kaynağını toplumda belirli sosyal ve etik normlar çerçevesinde yaşayan bireyin bilinmeyene, adlandırılmayana karşı duyduğu çekince ve iç sıkıntısı oluşturur. Fantastik edebiyatı tanımlama ve bu edebiyatın sınırlarını belirleme çalışmaları, her durum ve olayı akla ve bilime dayandırmaya ve bunlarla çözümlemeye çalışan Aydınlanma Çağı'nın neden olduğu bilinç rahatsızlığı sonrasına denk gelir. Fantastik yazın, mantığın egemen olduğu bir dönemde akıl ve bilimin ortaya çıkardığı kurallara ve etik anlayışına bir tepki olarak doğar. Bilimsel gelişmeler sonucunda gerçek ve gerçektışı kavramlarının on dokuzuncu yüzyıla nazaran oldukça değişmesi, fantastik yazın türünün tanım ve içerik gibi meselelerinin kesinleşmesini de zorlaştırır. Fantastik edebiyat, hayata karşı duyulan güvensizlik, rahatsızlık ve bilinmezliğin ortaya çıkardığı korku, iç sıkıntısı ve huzursuzluğun dile getirilmesidir (Ertekin 35-36). Fantastik edebiyat akılcılığın karşısında yer alır. Yarı düş yarı gerçek bir türdür (Karagöz 43). Temel izleklerini yaratıklar, kötü güçler, şeytan gibi kötülüğün; vampirler, hayaletler gibi ölümün figürleri; dönüşüm, canlanan eşyalar, iç karartan ortamlar gibi doğasal ve delilik, düş, ikiz insan gibi bireyin kendinden kaynaklanan durum ve değişimler oluşturur. İnsanı aşmak istediği sınırlar ve doğaüstü sorunlarla karşı karşıya bırakmak bu izleklerin asıl işlevidir (Ertekin 40). Korku, bu yazın türünün kaynağını ve son amacını oluşturur. Gerçekliğin yitimi ile ortaya çıkan ve iç sıkıntısı uyandıran olayın açıklanamazlığı, fantastik deneyimi yaşayan kişide korkuya neden olur (Ertekin 41). Fantastik edebiyatta alışlagelmemiş, düşünülemez kişi ve olayların gerçeğe dönüşmesi söz konusudur. Okur kendisini çözüm için herhangi bir ipucunun olmadığı, bilinenin ve bilinmenin birlikte bulunduğu zor durumlar karşısında bulur (Ertekin 44).

Bizarro kurgu ise fantastik edebiyatın temel izleklerinden yararlanır. Fakat *bizarro kurgunun* fantastik edebiyatta olduğu gibi insanın sınırlarını aşmasını sağlama amacı yoktur. *Bizarro kurgu* bu izlekleri, insanoğlunun her alanda elde ettiği

gelişmeler neticesinde sınırlarını aşması sonucu ulaştığı noktayı göstermek için bir nevi eleştiri unsuru olarak kullanır. Bilgiyi alma, dağıtma ve yanlışlama süresinin hızla eşitlendiği; küreselleşen dünyada kapitalizmin neden olduğu tüketim çılgınlığına ayak uydurmaya çalışan bireyin teknoloji temelli kısıyollar sebebiyle hayal gücüne ket vurulduğu modern çağda insanoğlunu durduran ya da onun bulunduğu ana bakıp tepki vermesini sağlayan dikkate değer hiçbir “ürün” yoktur. Birey, küçülen dünyada sahip olduğu tüm imkânlarla sıkışarak tatmin edilemez bir doyum noktasına ulaşır. Bireyin şaşırma, korkma, hatta düşünme yetileri elinden alınır. Fantastik edebiyatın kullandığı izlekler artık sapkın yönelimlere, hayal gücünün sınırlarının kaldırıldığı olaylara konu olduğu derecede ilgi çekicidir. *Bizarro kurgu*, fantastik edebiyattan ödünçlediği bu izlekler ile yazılı ve basılı materyalleri, bunlardan gittikçe uzaklaşan birey için yeniden ilgi çekici kılar. *Bizarro kurgu*, yetilerini kaybeden okura ilk bakışta felsefi derinliği olmayan, düşündürmeyen; her an yeni bir durum ile akışı yükselten olay zincirleri sunar. Fakat *bizarro kurgu* bu olay örgülerinin altında sorgular, karşı çıkar ve yıkar. Fantastik edebiyatın kaynağını ve amacını oluşturan korku unsuru, *bizarro kurgunun* temelleri arasında bulunmamaktadır. Mazurkiewicz’e (64) göre ise *bizarro kurgu* yapıtlarında absürdizm stratejisine bağlı olan şiddet görüntüleri ile temas, fantastik ve korku edebiyatında kullanılan geleneksel korku mekanizmalarına alışkın okuyucu için yorumsuz uyumsuzluk getirebilir. Mazurkiewicz’in sözünü ettiği şiddet görüntülerinin yanı sıra bu tür eserlerde kullanılan ve yine absürdizm stratejisine bağlı olan grotesk, anlamsız, belirsiz durum ve olaylar okurda rahatsız edici, endişe verici duygu salınımlarına neden olur.

Bilim Kurgu

Bilim kurgu; düş gücüne dayalı, bilimsel tekniklerin ve olayların yer aldığı, geleceğe ilişkin bir dünyanın anlatıldığı yazın türüdür (Karagöz 42). Melda Karagöz (43), bilim kurgu yazınına ait metinlerde evrende ve zamanda yolculuk, dünya dışı yaşamlar, koloniler arası savaş, başka gezegenlerden gelen yaratıklar, kıyamet, dünyanın gelecekteki durumu, uygarlık sonrası yaşam, mucizevi buluşlar, robotlar, başkalaşım geçiren insanlar, klonlama, genetik gibi konuların işlenirken bilimsel bir gerçekçiliğe dayandırılması gerektiğini belirtir. Bilimin esaslarına dayandırılarak oluşturulan kurgusal dünyada gerçek yaşamdan izler de bulunur. Bu türe dâhil edilen yapıtlar akılcılıktan beslenir. Kişiler ve olaylar bilimsel ya da bilimselmiş gibi görünen bir temele dayandırılır. Bu türdeki anlatılar geleceğe odaklanır (Karagöz 43).

H. P. Lovecraft, çalışmasında “gelecekte geçen hikâyeler” hakkındaki düşüncelerini ifade eder. Bu düşünceler özellikle gerçekçilik konusuna odaklanır. Lovecraft’a (102-103) göre bir anlatıdaki kişiler genelde okuyucunun yansımasıdır. Kişilerin anlatıda gerçekleşen olaylara ilişkin okuyucunun duyması muhtemel merak ve cehaleti paylaşmamaları, anlatılan

mucizevi olaylara alışık olmaları duygusal kayba yol açar. Bu sebeple kişiler gerçekçi olmalı; gerçek hayatta insanlar bu olaylarla karşılaştıklarında nasıl davranırlarsa öyle davranmalıdırlar. Ona göre duygunun aynen aktarımı kadar olaylara bilimsel özenin gösterilmesi de önemlidir (Lovecraft 104).

*Bizarro kurgu*ya gelince o, bilim kurgu türünün işlediği konulardan yararlanır. Fakat *bizarro kurgu*, bilim kurgunun temelini teşkil eden bilimsel gerçekliklere, mantıksal açıklamalara önem vermez. *Bizarro kurgu* anlatılarında yer alan kişi, zaman, mekân ve olaylarda bilimsel gerçekliklere dayanan mantıksal nedenler bulunmaz. Bunun yanı sıra bilim kurgu türüne dâhil edilen eserler gelecek odaklıdır. *Bizarro kurgu* ise geçmiş ve gelecek zamanı aynı anda ve/veya birbirleri ile iç içe geçmiş vaziyette yaşatır. *Bizarro kurguda* mantık önemli bir görev yüklenmediği için yan yana bulunması, birlikte anılması mümkün olmayan zaman, mekân, kişi ve araçlar bir arada bulunabilir. Mazurkiewicz'e göre bilim kurgu, yukarıda açıklanan özellikleri nedeniyle ciddi bir yazın türüdür. *Bizarro kurgu* ise bu ciddiyetten mahrumdur.

Bizarro Kurgunun Özellikleri

Bizarro kurgunun farklı kaynaklarda düzensiz bir sıralama ile verilen özellikleri şu şekilde maddelenebilir:

1. *Bizarro kurgu*, çok az şeyin şok edici kaldığı bir çağda rahatsız edici bir kurguya sahiptir (Walter).
2. *Bizarro kurgu*, belirlenmiş her türden kuralı tekrar tekrar aşarak saldırgan bir tavır sergiler (Walter). Mazurkiewicz'e (67-68) göre *bizarro kurgu*, özellikle kültürel değerleri yapı bozumuna uğratan metinler verir. Uygunluk sınırlarını aşması, *bizarro kurgunun* tipik özelliğidir. Az çok kasıtlı olarak kiliseye ve inanç dogmalarına saldıran ve İncil'i tefsir geleneğinden uzak bir şekilde yorumlamaya çağıran birçok *bizarro kurgu* metni vardır (Mazurkiewicz 70). Leiva'ya (53) göre *bizarro kurgu*, sınırlarını aşmaya, ilginç mutasyonlar üretmeye devam edemez ve başlangıcından bu yana saldırdığı popüler kültürün anti-kodlarından sıyrılmayı başaramazsa klişeleşecektir.
3. Kullandığı tema ve kişiler açısından deneysel ve yenilikçidir (Thompson).
4. *Bizarro kurgu* parodi ve hiciv unsurlarından yararlanır (Thompson). Anlatıcının sunulan, kurgusal dünyaya olan mesafesini çizmek için kara mizah kullanımı vardır (Mazurkiewicz 67-68). Öte yandan skandal ve alay, kültürel açıdan önemli sorunları ele alabilir (Mazurkiewicz 74).
5. *Bizarro kurguda* eğlence ön plandadır (Thompson).
6. Popüler kültür, pornografi, cinselsapmalargibi niş fenomenlere olan hayranlığı *bizarro kurgunun* karakteristiğidir (Mazurkiewicz 63). *Bizarro kurgu*, estetik olarak pornografinin sapkın akımlarıyla bağlantılıdır (Mazurkiewicz 73).
7. *Bizarro kurgu*, geleneksel biçim ve/veya edebî kurallara duyulan ihtiyacı

önemsemez (Thompson).

8. Agresif bir şekilde deneysel bir dil kullanır (Dole II).
9. *Bizarro kurgu* metinlerinde gerçeklik, sınırları zorlanacak bir alan olmaktan çıkarak alt üst edilmeye çalışılan bir unsur hâline gelir (Thompson). Bunun yanı sıra *bizarro kurgu*, gerçekliğin bir yorumu olarak okunabilir. Bu bakış açısıyla bu tür eserler, postmodern gerçekliğin doğasında bulunan aksiyolojik kafa karışıklığına sanatsal bir katkı sunmaya çalışır (Mazurkiewicz 74).
10. Temsil edilen dünyanın şeklini düzenleyen bir ilke olan ve birçok metinde tekrarlanan varoluşsal saçmalık, yazarların skandalın estetiğini kullanarak okuyucunun beklentisini aşmasını sağlar (Mazurkiewicz 68-69).
11. Kurmaca metin ve gerçek dünya arasındaki ilişki, yazar ve okuyucu arasında anlamların yeniden müzakere edildiği bir alan hâline gelir. Yazar, kurmaca dünyanın mimetik doğasından vazgeçer (Mazurkiewicz 70). Böylelikle anlatı, gerçek dünyayı yansıtma işlevinden uzaklaşır.
12. *Bizarro kurgu*; popüler kültür, kültürel ve toplumsal tabuyu aşan bağımsız kültür ve avangardın sınırında yer alır. Bununla birlikte *bizarro kurgu*, suç, şiddet, ölüm gibi öğelerin pornografikleştirilmesine bir tepki olarak da okunabilir (Mazurkiewicz 73-74). Böylece *bizarro kurgu* yeraltı edebiyatı, transgresif kurgu gibi eleştirel bir tür olma niteliği kazanır.
13. *Bizarro kurgu* popüler kültürü yöneten mekanizmaların farkındadır (Mazurkiewicz 67).
14. *Bizarro kurgunun* kültürel ilhamları şunlardır: barok aşırılık estetiği, sürrealizm, kara mizah, postmodern edebiyat, saçmalık felsefesi ve sanatsal enkarnasyonları (Mazurkiewicz).
15. *Bizarro kurgunun* kültürel sonuçları şunlardır: uç deneyimlerin pornografisi (ölüm, ıstırap, holokast), "iğrenç özne"nin temalaştırılması ve hiperbolizasyonu yoluyla şiddetin estetize edilmesi, kanon kategorisine söylemsel yaklaşım, kültürel ve sosyal söylemin tabusuzlaştırılması, absürdün baskın yorumlayıcı perspektif olarak kabul edilmesi (Mazurkiewicz).

Yukarıdaki özelliklere şu unsurlar eklenebilir:

1. *Bizarro kurgu*, konularıyla kolaylıkla fantastik edebiyat, bilim kurgu ve/veya tuhaf kurgu türleri arasında sınıflandırılrsa da bu türlerden oldukça farklıdır. İşlediği konular genellikle bir arada bulunması zor olan kişi, zaman, mekân ve olayları içerir. Anlatı unsurları mantıksal açıklamalardan uzaktır. Mantık unsurları çerçevesinde anlam ifade eden neden-sonuç ilişkileri bulunmaz.
2. *Bizarro kurgu* metinlerinde genel geçer kurallar, olgular, kanunlar yok sayılır. Her türden kısıtlayıcı ve sınırlandırıcı etik ve sosyal normlar önemini yitirir. *Bizarro kurguda* hiçbir sınır yoktur.

3. *Bizarro kurguda* önemli olan sınırlandırılmayan bir hayal gücüdür. *Bizarro kurgu*, her türden konu ve olayın sıradanlaştığı bir çağda, okurun duygu ve dürtülerini tatmin etmek için edebiyatın en uç noktalarından yararlanır.
4. *Bizarro kurgu*, ana akım edebiyatın ele almaktan kaçındığı konuları çarpıcı bir şekilde işler. Yeraltı edebiyatı ile arasındaki fark ise *bizarro kurgunun* görünmeyen, görülmesi istenmeyen konu ve kişilere dikkat çekme amacının bulunmaması ve gerçekçiliği önemsememesidir.
5. *Bizarro kurguda* önemli olan aksiyondur. Hiç düşmeyen tempo ve duraksız olay örgüsü, *bizarro kurguyu* tanımlayan özelliklerdendir.
6. *Bizarro kurgunun* olay örgüsüne uygun olarak bu türdeki kişiler oldukça aktiftirler. Eylemsellik ön plandadır. Kişiler sürekli hareket hâindedir. Bu durum olay örgüsünün ön plana çıkarıldığı eserlerde karakter tahlillerini, kişilik çözümlerini ikinci plana iter.
7. Anlatı kişileri karşılaştıkları her imkânsız olaya hayatın normal akışı içinde gerçekleşmesi mümkün olaylar şeklinde yaklaşır. Kişiler, bu olayların sebebini anlamaya, çözmeye çalışmazlar. Bu olayları, gerçekliklerinin yeni bir olgusu olarak kabul ederler ve bunlar üzerinde düşünmezler. Kişiler olaylar karşısında şaşırma, korkma, idrak edememe gibi insani tepkiler vermezler. Bu özellikleriyle anlatı kişileri, modern bireyin sorgulamadan kabul eden edilgen tavrını yansıtır.
8. *Bizarro kurgu* türüne dâhil edilen yapıtların isimleri ve bu yapıtların kapaklarında kullanılan görseller çarpıcı ve kışkırtıcıdır. Pornografik ifade ve görseller, toplumun değerlerini alaya alan yıkıcı ibareler gözden kaçırılmayacak şekilde düzenlemelerle yapıta işlenir.
9. Metne argo ve küfür, yabancı ve uydurulmuş kelimeler, günlük dil kullanımları girer. İmlâ ve noktalama işaretleri vurguyu güçlendirmek için değiştirilir.
10. Kara mizah, şiddetin uç görüntüleri, suç öğelerinin normalleştirilmesi, sapkın ve pornografik olay ve betimlemeler, mantıksal açıklamalardan uzak durumlar, geleneksel ve yerleşik her türlü düzen, kural ve tabuyu yıkan söylemler metne dâhil edilir. Böylece okuyucu yaşanan dünyadan uzaklaştırılır.
11. Muhafif olma, karşı çıkma *bizarro kurgunun* temel unsurlarından biridir. Beslendiği kaynaklar ve bu kaynakları kullanma biçimi göz önüne alındığında *bizarro kurgunun* dönemin eski-yeni, geleneksel-popüler tüm değerlerine saldırdığı görülecektir. *Bizarro kurgu*, popüler kültüre eklenmediği sürece bu saldırganlığını koruyacaktır.
12. *Bizarro kurgu*, sınırlarını aşması için bireyi teşvik etme amacı gütmaz. Okura insanlığın geldiği noktayı genel olarak ya da özel bir konuyu ele alarak olabilecek en uç boyutlarda gösterir.
13. Konu üzerinde çalışmalar yapan araştırmacılar *bizarro kurgunun*

"eğlence" amacı taşıdığı yönünde ortak bir görüş sergilerler. Fakat bu çalışmada bu görüş birliğine iştirak edilmemektedir. *Bizarro kurgunun* eğlendirme amacıyla yararlandığı ve arka arkaya sıraladığı çözümden yoksun sorunlar, okurda eğlenceden çok endişe ve panik duygusu yaratmaktadır. *Bizarro kurguya* dâhil edilen eserlerde bir sonraki sayfada okur ne ile karşılaşacağını tahmin edemez. Bunun yanı sıra bu olayların sebebi de çoğu zaman belirgin değildir. *Bizarro kurguda* okur, ışığın görülmediği bir korku treninde son hızla ilerlemekte olduğu hissine kapılır.

14. *Bizarro kurguda* metin deneysel uygulamalara açıktır.
15. *Bizarro kurgunun* felsefi kaynağını absürdizm ve nihilizm oluşturur.

Bizarro Kurgunun Türkiye'deki Durumu

Bizarro kurgunun Türk edebiyatındaki varlığına ilk kez işaret eden Aysu Önen'dir. Ona göre transgresif kurgu artık okur tarafından kanıksanır ve okur üzerindeki etkisini yitirir. Transgresif kurgunun yerini ise *bizarro kurgu* alacaktır (Önen). Önen bu yazısında *bizarro kurgu* için "yeni yeraltı zenginliği" ifadesini kullanır.

Türkiye'de *bizarro kurgu* türüne dâhil edilen kimi eserler *Ayrıksı Kitap* ve *Altı kırkbeş* Yayınevi tarafından çevrilir. Bunlara Mykle Hansen'in *Rampaging Fuckers of Everything on the Crazy Planet* (Çivisi Çıkmış Boklu Dünyanın Azgın Pompaçları 2012), Gabino Iglesias'ın *Gutmouth* (Karnağız 2019), Carlton Mellick III'nin *Satan Burger* (İblis Burger 2019), Kevin L. Donihe'nin *House of Houses* (Evlerin Evi 2021) isimli yapıtları örnek olarak gösterilebilir. Bernice M. Murphy (22) tarafından bu tür içinde değerlendirilen Mykle Hansen'in *Help! A Bear Is Eating Me!* (İmdaaaat! Ayı Beni Yiyor 2016) adlı eseri ise transgresif kurguya dâhil edilmelidir. *Ayrıksı Kitap*, bilinçli ve sistemli bir şekilde *bizarro kurguya* dâhil edilen metinleri Türkçeye kazandırmaktadır. Bu dizine aldığı yapıtların girişinde *bizarro kurguyu* tanıtır:

Bizarro kurgu yani uçuk yazın hicve, absürt ve grotesk öğelere yer veren çağdaş bir yazın türüdür. 2000'li yılların başında Amerika Birleşik Devletleri'nde bağımsız yayınevleri tarafından tanıştırılan bu tür David Lynch ya da Tim Burton filmlerinin edebiyat dünyasındaki karşılığı olarak tanımlanıyor. Bizarro yani uçuk yazın tuhaflığı, saçmalığı, uçukluğu ve gerçeküstü dünyasıyla öne çıkıyor. (...) Bizarro/uçuk yazın ayrıksıların yeraltı edebiyatıdır. Fantazyadan daha gerçekçidir, korkudan daha gariptir ve gerçekten uçuk ve saçma olabilecek her türe uygundur. Bu türde sadece uçuk ve tuhaf olmak tek amaç değildir, aynı zamanda etkileyici ve her şeyden öte okuması eğlenceli olmalıdır. Okuyanı düşünmeye de sevk etmelidir. Uçuk yazın metinlerinde gerçek dünyaya uygulandığında tuhaf olanın norm, absürt olanın başat olduğu değişken bir evren yaratılır. Her kim bizarro/uçuk yazın türünde bir kitabı eline alıyorsa bilmeli ki uçuk bir şey okuyacaktır ve bu uçukluk değişik tat ve tarzlarda olabilir (Iglesias 7-8; Mellick III 7-8; Donihe 5-6).

Bu açıklamalar dışında *bizarro kurguyu* tanımlayan ibarelere yer verir:

Kaçık, capcanlı, eşsiz, değişik, beklenmedik, farklı, eksantrik, apayrı, iğneleyici, saçma, sürükleyici, uçuk, yıkıcı, yeni, fütürist, ayrıksı, tuhaf, şaşırtıcı, kışkırtıcı, tepetaklak, zekice, çılgın, satirik, absürt, eğlenceli, bambaşka, grotesk, yaratıcı, düşündürücü, fantastik, gerçeküstü (Iglesias 9; Mellick III 9; Donihe 7)

Türk edebiyatında *bizarro kurgu* türüne dâhil edilebilecek metinler arasında Arman Kal'ın *Galaksi Kıyısında Geceyarısı Pikniği* (2013); Aytaç Ars'ın *Çıplak Protesto* (2014), *Hiç Anadolu Piç Amerika* (2015), *Yakarsa Dünyayı Vampirler Yakar* (2016) adlı romanları ilk tespit edilenlerdir. İsmi anılan bu anlatıların *bizarro kurgu*ya hangi açılardan ve ne derecede dâhil edilebileceği yapıtlar üzerinde yapılan çalışmalarla belirlenecektir. Ars'ın "yeni yeraltı edebiyatı" ifadesini kendi yapıtları için kullandığı da burada hatırlatılmalıdır (Ars).

Sonuç

Bizarro kurgu, (post)modern dünyada teknolojik imkânlar, bilgi bombardımanı, hayatın her alanındaki seçeneklerin bolluğu, zevk verici her türden uyarıcıya aşırı maruz kalma gibi bireyi tatminsizliğe iten durumlar sonucunda ortaya çıkar. (Post)Modern dünya, teknoloji ya da uzay değil delilik/çılgınlık çağıdır. Birey; şaşırma, korkma, heyecanlanma, mutlu olma, doyuma ulaşma gibi kendisine insanlığını hatırlatan birçok duygudan artık muaftır. *Bizarro kurgu*, bireye kaybettiği duyguları her türden sınırı ve kurallı ortadan kaldırarak geri vermeye çalışır. *Bizarro kurgu* bu sınır ve kuralları alaya alarak, norm ve olgulara karşı çıkarak yıkar. Fakat bu muhalif tavrında da ciddi değildir. Çünkü böyle bir çağda hiçbir şeyin önemi yoktur. Her şey boş ve dolayısıyla anlamsızdır.

Kimi araştırmacılara göre *bizarro kurgu* bilim kurgu, fantastik edebiyat ve/veya tuhaf kurgunun bir alt dalıdır (Murphy 22). Kimilerine göre ise *bizarro kurgu* şemsiye bir terimdir: "Avant Punk", "New Absurdism", "Subterficial Fiction", "Dada Street Life", "Blender Fiction", "Brutality Chronic", "Tweaker Lit" ve "Dark Hysteria" gibi birçok türü altında barındırır (Thompson). *Bizarro kurgu*ya bir giriş niteliğinde yaklaşılması gereken bu yazı ise *bizarro kurgu*yu diğer türlerden ayırıp müstakil bir tür olarak incelemeyi ve ona edebiyat alanında ayrı bir yer vermeyi amaç edinir.

Bu aşamada klasik, modern, postmodern roman kurgu ve tekniklerinin tamamen terk edildiğini veya edileceğini düşünmek doğru olmayacaktır. Bununla birlikte *bizarro kurgunun*, yer yüzüne çıkmadan önce alttan alta akan yeraltı edebiyatı gibi, ayrı bir damar hâlinde yazar-yapıt-okur olarak birbirinden bağımsız ve birbirini etkiler şekilde kendi birikimini yavaş yavaş oluşturacağı söylenebilir. *Bizarro kurgu*, konu hakkında görüş bildiren yazar, eleştirmen ve editörler tarafından "eğlenceli" olarak nitelendirilen absürt olay ve durumların altında barındırdığı sınır aşıcı kişi, olay, durum, mekân gibi unsurlar ile modern okurun doyum çizgisini olabildiğince yukarı taşımaya çalışmaktadır. *Bizarro kurgunun* ele aldığı konular ise modern dünyanın ve bireyin, oldukça renkli bir perdenin bulanıklaştırdığı, sert bir eleştirisini kimi zaman takip edilemeyecek kadar hızlı

bir temponun peşi sıra sunmaktadır. (Post)Modern dünyanın çıkmazlarında bunalan okur; sona gelmenin, amaçsız olmanın yol açtığı anlamsızlığı bir şenlik gibi kurgulayan bu tür ile edebî ve/veya estetik olmayan, yüzeysel zevk arayışlarına bir seçenek daha bulur. *Bizarro kurgunun*, katmanları arasına yerleştirdiği eleştirel yönüne rağmen, Wattpad kitapları gibi, "eğlencelik/popüler" edebiyatın bir alt dalı olarak sunulma ihtimali de göz önünden uzak tutulmamalıdır.

Türk edebiyatında *bizarro kurgu*; fantastik, bilim kurgu, transgresif kurgu ve yeraltı edebiyatının bir nevi dengi görünümündedir. Bu görünümün değişmesi ve Türk edebiyatında *bizarro kurgunun* türleşmesi, bu alanda verilecek metinlere ve bu metinler üzerinde yapılacak olan çalışmalara bağlıdır. Arman Kal'ın *Galaksi Kıyısında Geceyarısı Píkniđi* (2013); Aytaç Ars'ın *Çıplak Protesto* (2014), Hiç Anadolu Piç Amerika (2015), *Yakarsa Dünyayı Vampirler Yakar* (2016) adlı eserleri *bizarro kurgu* bağlamında değerlendirmeye açık yapıtlardır. Bu anlatılar üzerinde yapılacak incelemeler konu hakkında eksik bilgileri tamamlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Abate, Michelle Ann. "A Grand Amount of Fagginess': The Faggiest Vampire, Bizarro Fiction for Children, and the Dehomosexualization of LGBTQ Terminology." *Children's Literature Association Quarterly*, v. 37, no. 4, 2012, pp. 400-414.
- Ars, Aytaç. "Aytaç Ars Yeni Yeraltı Edebiyatı ve İmam Gazali." *Youtube*, 10 Eylül 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=5TAWkeLBMC0>. Erişim tarihi: 18 Temmuz 2020.
- Demir, Fethi. "Altay Öktem'in Romanlarında Yeraltı Edebiyatının İzleri." *International Journal of Languages' Education and Teaching*, v. 6, i. 2, 2018, pp. 149-173.
- Dole II, Kevin. "What The Fuck Is This About." *Bizarro Central*, 19 Haziran 2005, https://web.archive.org/web/20070824114545/http://www.bizarrocentral.com/article_detail.asp?articleID=8. Erişim tarihi: 20 Mayıs 2022.
- Donihe, Kevin L. *Evlerin Evi*. Çeviren Sıdika, Ayrıksı Kitap, 2021.
- Ertekin, Aydın.. "Fantastik Yazın Nedir?" *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c. 9, s. 1, 2007, ss. 35-46.
- Gilliand, Blu. "D. Harlan Wilson: Keeping It Irreal." *Dark Scribe Magazine*, 1 Ağustos 2009, <http://www.darkscribemagazine.com/feature-interviews/d-harlan-wilson-keeping-it-irreal.html>. Erişim tarihi: 18 Mayıs 2022.
- Henderson, Randy. "Bizarro Fiction 101: Not Just Weird For Weird's Sake." *Fantasy Magazine*, <https://www.fantasy-magazine.com/11/nonfiction-archive/bizarro-fiction-101-not-just-weird-for-weirds-sake/>. Erişim tarihi: 25 Mayıs 2022.
- Iglesias, Gabino. *Karnağız*. Çeviren Rifki, Ayrıksı Kitap, 2019.
- Karagöz, Melda. "Işın Çağı Çocukları'nın Bilim Kurgunun Temel Kavramları ve Çocuk/Gençlik Yazısını Bağlamında İncelenmesi." *Ana Dili Eğitim Dergisi*, c. 3 s. 4, 2015, ss. 41-48.
- Leiva, Antonio Dominguez. "Bizarro Fiction." *Spirale*, no. 257, 2016, pp. 51-53.
- Lovecraft, Howard Phillips. *Tuhaf Kurgu Yazmak Üzerine Notlar*. Çeviren Toprak Deniz Odabaşı, Laputa Kitap, 2019.
- Mazurkiewicz, Adam. "Dziwnosc istnienia. O nurcie bizarro fiction w polskiej literaturze." *Acta Universitatis Wratislaviensis Literatura i Kultura Popularna XXII*, no. 3772, 2016, ss. 61-74.
- Mazurkiewicz, Adam. E-posta. 17 Haziran 2022.
- Mellick III, Carlton. *İblis Burger*. Çeviren Sıdika, Ayrıksı Kitap, 2019.
- Murphy, Bernice M. *Key Concepts in Contemporary Popular Fiction*. Edinburgh University Press, 2017.
- O'keefe, Rose. "Bizarro FAQs." *Mondo Bizarro*, 10 Şubat 2005, <https://web.archive.org/>

- web/20110718145959/http://mondobizarro.yuku.com/topic/362. Erişim tarihi: 20 Mayıs 2022.
- Önen, Aysu. "Toplum düşmanı düşman topluma karşı." *Sabitfikir*, 20 Mayıs 2012, <http://www.sabitfikir.com/elestiri/toplum-dusmani-dusman-topluma-karsi>. Erişim tarihi: 16 Mayıs 2022.
- Robins, Eden. "Bizarro Fiction: Stout Hearts and Strong Stomach." *Jeff Vandermeer*, 23 Kasım 2009, <https://www.jeffvandermeer.com/2009/11/23/bizarro-fiction-stout-hearts-and-strong-stomachs/>. Erişim tarihi: 20 Mayıs 2022.
- Skipp, John. "Bizarro-Mani!!!" *Bizarro Central*, https://web.archive.org/web/20080321062634/http://www.bizarrocentral.com/article_detail.asp?articleID=14. Erişim tarihi: 28 Mayıs 2022.
- Sultanzade, Tuğrul. "Çağdaş Bir Edebiyat Akımı: Bizarro Kurgu." *Bilimkurgu Kulübü*, 16 Mart 2019, <https://www.bilimkurgukulubu.com/edebiyat/edebiyat-uzerine/cagdas-bir-edebiyat-akimi-bizarro-kurgu/>. Erişim tarihi: 20 Nisan 2021.
- Steinmetz, Jean-Luc. *Fantastik Edebiyat*. Çeviren Hasan Fehmi Nemli, Dost Kitabevi Yayınları, 2006.
- Thompson, Stephen. "Irrealism and The Bizarro Movement." *Specusphere*, 19 Ağustos 2008, <https://web.archive.org/web/20111005062808/http://www.specusphere.com/feature-articles/irrealism-and-the-bizarro-movement.html>. Erişim tarihi: 28 Mayıs 2022.
- Walter, Damien G. "Bizarro Fiction: It's Terribly Good." *The Guardian*, 16 Temmuz 2010, <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2010/jul/16/bizarro-fiction-terribly-good>. Erişim tarihi: 05 Haziran 2022.
- Yılmaz, Demet. *Türk Hikâye ve Romanında Marjinal Söylem, Karşı Kültür ve Yeraltı Edebiyatı (2001-2020)*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, 2021.

